

UCHWAŁA NR XXIII/190/2021
RADY POWIATU SZAMOTULSKIEGO

z dnia 28 kwietnia 2021 r.

w sprawie programu rozwoju pieczy zastępczej dla Powiatu Szamotulskiego
na lata 2021 – 2023.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się program rozwoju pieczy zastępczej dla Powiatu Szamotulskiego na lata 2021-2023, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Szamotulskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Radosław Łanoszka

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Szamotulach**

Program rozwoju pieczy zastępczej dla Powiatu Szamotulskiego na lata 2021-2023

Program opracował zespół pracowników
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotulach

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej w Powiecie Szamotulskim	3
2.1. Informacje ogólne	3
2.2. Rodzinna piecza zastępcza.....	5
2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza.....	8
Dla przykładu jak zmieniała się liczba dzieci w rodzinnej i instytucjonalnie pieczy zastępczej dokonamy porównania w latach 2012, 2014, 2016, 2017.....	10
2.4. Usamodzielnianie osób opuszczających pieczę zastępczą.....	10
3. Cele i zadania programu	12
3.1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	12
3.2. Tworzenie nowych rodzinnych form pieczy zastępczej	12
3.3. Rozwój i doskonalenie funkcjonowania rodzinnych form pieczy zastępczej i profilaktyka występowania w nich sytuacji trudnych	12
3.4. Integracja środowisk rodzinnych form pieczy zastępczej.....	13
3.5. Dążenie do możliwie najkrótszego okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej.....	13
3.6. Wspieranie działań na rzecz skutecznego systemu pomocy dla osób usamodzielnianych.....	13
3.7. Wspieranie działalności podmiotów realizujących zadania w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	14
3.8. Podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną zastępczą, naturalną, adopcyjną, młodzieżą i dziećmi	14
4. Realizatorzy programu	14
5. Promocja i ewaluacja programu.....	15
6. Limit rodzin zastępczych zawodowych	15

1. Wstęp

Powiatowy Program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023, zwany dalej Programem, został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. , poz. 821). Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Organizatorem działań na rzecz systemu pieczy zastępczej w Powiecie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach.

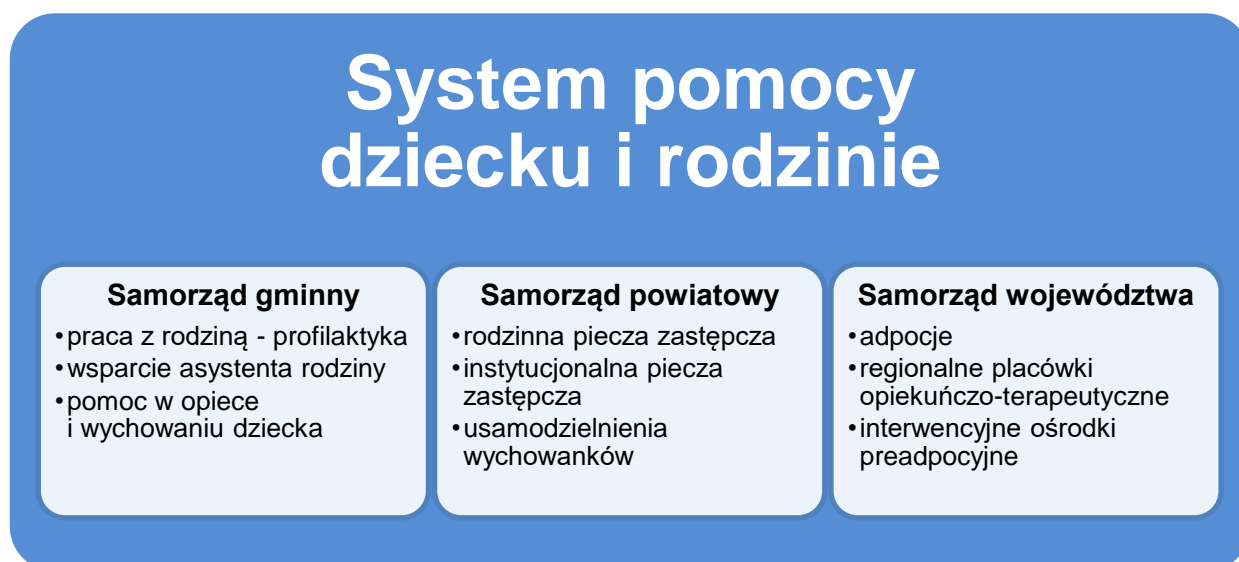
Program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie szamotulskim. Program został przygotowany w oparciu o analizę systemu pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu szamotulskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

2. Charakterystyka systemu pieczy zastępczej w Powiecie Szamotulskim

2.1. Informacje ogólne

Rodzina jest pierwszym, podstawowym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które kształtuje jego uczucia, postawy oraz wywiera ogromny wpływ na budowanie systemu wartości, norm i wzorców postępowania. Niekiedy jednak dochodzi do sytuacji niewłaściwego wypełniania funkcji przez rodzinę naturalną. Zachodzi wówczas potrzeba ograniczenia autonomii rodziny i podjęcia działań na rzecz najlepiej pojętego interesu dziecka.

Zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz sprawowania pieczy zastępczej reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podział kompetencji w tym zakresie pomiędzy poszczególne szczeble samorządu terytorialnego przedstawia poniższy wykres:

Podstawowym narzędziem działania na rzecz dziecka jest praca z rodziną naturalną w momencie, gdy przeżywa ona pierwsze trudności i doświadcza kryzysów zagrażających dziecku. W zakresie profilaktyki rodzinnej zadania gmin wykonywane są w głównej mierze

przez asystenta rodziny. Na terenie Powiatu Szamotulskiego asystent rodziny jest zatrudniony w następujących jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej:

- 1) OPS Szamotuły – 4 asystentów, którzy obejmują wsparciem 45 rodziny,
- 2) GOPS Kaźmierz – 1 asystent, który obejmuje wsparciem 11 rodzin,
- 3) OPS Obrzycko – 1 asystent, który obejmuje wsparciem 3 rodziny,
- 4) OPS Ostroróg – 1 asystent, którzy obejmują wsparciem 13 rodzin,
- 5) OPS Pniewy – 1 asystent, który obejmuje wsparciem 15 rodzin,
- 6) GOPS Duszniki – 1 asystent, który obejmuje wsparciem 11 rodzin,
- 7) MGOPS Wronki – 2 asystentów, którzy obejmują wsparciem 19 rodzin,
- 8) MOPS Obrzycko – 1 asystent, który obejmuje wsparciem 8 rodzin.

Liczbę asystentów i rodzin objętych wsparciem w poszczególnych gminach powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1 : Liczba asystentów i rodzin objętych wsparciem wg gminy zamieszkania w roku 2017r. i 2020 r.

Gmina	Liczba asystentów		Liczba rodzin	
	2017r.	2020r.	2017r.	2020r.
OPS Szamotuły	4	4	42	45
GOPS Kaźmierz	2	1	11	11
OPS Obrzycko	1	1	4	3
OPS Ostroróg	1 ¼	1	21	13
OPS Pniewy	1	1	11	15
GOPS Duszniki	1	1	8	11
MGOPS Wronki	2	2	21	19
MOPS Obrzycko	1	1	7	8

Podstawowe czynniki, które zdaniem gminnych służb społecznych powodowały konieczność objęcia rodziny naturalnej wsparciem asystenta rodziny były następujące:

- a) niewydolność opiekuńczo-wychowawcza w tym brak konsekwencji w egzekwowaniu wcześniej ustalonych zasad postępowania lub nie ustalanie zasad,
- b) niewydolność w prowadzeniu gospodarstwa domowego w tym niedbałość o utrzymanie porządku w domu, niegospodarność w wydawaniu środków finansowych,
- c) uzależnienie,
- d) przemoc domowa,
- e) zaniedbanie w zakresie higieny i ochrony zdrowia,
- f) syndrom wyuczonej bezradności,
- g) samotne rodzicielstwo,
- h) ograniczenie władzy rodzicielskiej,
- i) konflikty małżeńskie,
- j) niestabilna sytuacja rodzinna i mieszkaniowa,
- k) zaniedbania ze strony rodziców w tym pozostawianie dzieci bez opieki,
- l) zobowiązanie przez sąd do współpracy,
- m) niezaradność życiowa, niewywiązywanie się rodziców z pełnionej roli matki/ojca,
- n) trudności w stosowaniu odpowiednich metod wychowawczych i zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków stymulujących ich rozwój oraz zaspokajających wszelkie potrzeby,
- o) umieszczenie dzieci w pieczy,
- p) bierność zawodowa rodziców.

Po wyczerpaniu wszelkich możliwości pracy z rodziną naturalną, w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, w sytuacji, gdy zagrożone jest dobro dziecka, zapewnia mu się opiekę i wychowanie w pieczy zastępczej.

W rozumieniu art. 20 Konwencji o prawach dziecka, piecza zastępcza to sprawowanie opieki nad dzieckiem przebywającym poza swoim środowiskiem rodzinnym z powodu czasowego lub stałego pozbawienia tego środowiska lub też ze względu na dobro dziecka. Piecza zastępcza, w odróżnieniu od adopcji, która ma charakter trwały, ustanawiana jest na pewien czas. Zadaniem opiekunów zastępczych jest wspieranie dziecka w trudnej sytuacji, pomoc w przeżyciu straty lub rozłąki, rekompensowanie powstałych zaburzeń emocjonalnych, a także pomoc w rozwoju. Piecza zastępcza sprawowana może być w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

Pieczka zastępcza zapewnia:

- a) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- b) przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- c) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

2.2. Rodzinna piecza zastępcza

W systemie tym funkcjonować mogą następujące formy rodzinnej pieczy zastępczej:

- a) rodzina zastępcza – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono nie więcej niż troje dzieci w celu sprawowania nad nimi pieczy zastępczej. Wyróżniamy następujące typy rodzin zastępczych:
  - rodzina zastępcza spokrewniona - tworzą ją małżonkowie lub osoba, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
  - rodzina zastępcza niezawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoba niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
  - rodzina zastępcza zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna; tworzą ją małżonkowie lub osoba niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej jednak niż na okres 4 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony, za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie, umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej. W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich; małoletnie matki z dziećmi.
- b) rodzinny dom dziecka – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim posiadający przynajmniej trzyletnie doświadczenie jako rodzina zastępcza i u których umieszczono od czworo do ośmiu dzieci w celu sprawowania nad nimi pieczy zastępczej.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie, w szczególności:

- a) traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;
- b) zapewniają dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych;
- c) zapewniają kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych i szkolnych;
- d) zapewniają rozwój uzdolnień i zainteresowań;
- e) zaspokajają jego potrzeby emocjonalne, bytowe, rozwojowe, społeczne oraz religijne;
- f) zapewniają ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;
- g) umożliwiają kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej.

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka współpracują z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Liczbę rodzin zastępczych w poszczególnych gminach powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2: Liczba rodzin zastępczych wg gminy zamieszkania w okresie od 2015 r. do 2020 r.

Gmina	Liczba rodzin zastępczych					
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.	w 2018 r.	w 2019 r.	w 2020 r.
Duszniki	5	4	3	7	9	9
Kaźmierz	5	5	7	7	8	8
Obrzycko (gm. miejska)	3	3	3	2	2	2
Obrzycko (gm. wiejska)	2	3	3	3	3	3
Ostroróg	5	4	4	3	4	3
Pniewy	13	11	9	14	15	16
Szamotuły	43	41	34	36	33	39
Wronki	9	12	12	12	11	14
Razem	85	83	75	84	85	94

W 2020 roku w rodzinnych formach pieczy zastępczej opiekę znalazło łącznie 159 dzieci, w tym 94 dzieci pochodzących z powiatu szamotulskiego. Liczbę dzieci w poszczególnych formach pieczy rodzinnej przedstawia tabela nr 3.

Tabela nr 3: Liczba dzieci w różnych typach rodzin zastępczych na terenie Powiatu Szamotulskiego w roku 2017 i 2020.

Forma rodzinnej pieczy zastępczej		Liczba dzieci w 2017 r.	Liczba dzieci w 2020 r.
Rodzina zastępcza	spokrewniona	65	77
Rodzina zastępcza	niezawodowa	27	33
Rodzina zastępcza zawodowa	Ogółem	28	41
	pogotowie rodzinne	7	8
	specjalistyczna	0	0
Rodzinny dom dziecka		0	0
Razem		120	159

Tabela nr 4 przedstawia liczbę dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej według gmin pochodzenia.

Tabela nr 4: Dzieci z terenu powiatu szamotulskiego przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu wg gmin pochodzenia w poszczególnych latach

Gmina pochodzenia	Liczba dzieci					
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.	w 2018 r.	w 2019 r.	w 2020 r.
Duszniki	7	7	7	9	8	8
Kaźmierz	12	11	10	9	8	9
Obrzycko (gm. miejska)	2	5	5	3	1	1
Obrzycko (gm. wiejska)	12	11	11	11	11	11
Ostroróg	4	3	4	4	3	2
Pniewy	14	13	10	12	16	14
Szamotuły	41	41	34	38	33	37
Wronki	11	12	13	15	23	27
Razem	103	103	94	101	103	109

Nie wszystkie dzieci znalazły opiekę w rodzinach zastępczych na terenie naszego powiatu. W 2020 roku w rodzinnych formach pieczy zastępczej poza Powiatem Szamotulskim przebywało łącznie 19 dzieci pochodzących z naszego powiatu.

Jednym z istotnych narzędzi wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej jest prowadzenie w powiecie szerokiej infrastruktury wspierającej. Zadania w tym zakresie realizuje instytucja nazwana w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej”. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotulach zostało wyznaczone przez Starostę Szamotulskiego – Zarządzeniem nr 30/2011 z dnia 15 listopada 2011 roku - organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy między innymi:

- a) prowadzenie naboru, kwalifikowanie i prowadzenie szkoleń kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- b) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- c) zapewnianie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
- d) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą,
- e) organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy,
- f) współpraca ze środowiskiem lokalnym,
- g) prowadzenie poradnictwa, terapii i zapewnianie pomocy prawnej dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- h) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- i) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
- j) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy,
- k) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- l) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki.

Organizator zatrudnia obecnie 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej pracujących z rodzinami zastępczymi.

Poniższa tabela pokazuje przyczyny umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej w latach 2015-2020.

Tabela nr 5: Przyczyny umieszczeń dzieci w rodzinach zastępczych w latach 2015 - 2020

Przyczyna umieszczenia	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Sieroctwo	2	2	2	7	7	7
Pólsieroctwo	11	12	12	1	10	11
Uzależnienie rodziców(od alkoholu lub narkotyków)	54	47	48	48	50	50
Przemoc w rodzinie	13	15	11	10	9	10
Bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych	19	18	14	19	14	20
Niepełnosprawności co najmniej jednego z rodziców	12	12	12	11	10	11
Długotrwała lub ciężka choroby co najmniej jednego z rodziców	9	8	7	7	15	14
Pobyty za granicą co najmniej jednego z rodziców	4	5	5	5	5	5
Inne	16	14	9	9	18	17

Z powyższych danych wynika, że najczęstszymi powodami umieszczeń dzieci z terenu naszego powiatu w pieczy zastępczej są: uzależnienia rodziców, w tym przede wszystkim od alkoholu oraz bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych. Inne przyczyny to porzucenie dziecka i osadzenie w zakładzie karnym.

2.3. Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest w formie:

- a) placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- b) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- c) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- a) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne,
- b) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku,
- c) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej,
- d) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny,
- e) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych,
- f) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi,
- g) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

W placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka

lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza współpracuje, w zakresie wykonywanych zadań, z sądem, powiatowym centrum pomocy rodzinie, rodziną, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz z innymi osobami i instytucjami, które podejmują się wspierania działań wychowawczych placówki opiekuńczo-wychowawczej, w szczególności w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia, jeżeli osoby te uzyskają akceptację dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W Powiecie Szamotulskim instytucjonalną formę pieczy zastępczej pełni pięć placówek opiekuńczo wychowawczych typu socjalizacyjnego oraz jedna, nowopowstała placówka typu socjalizacyjno-interwencyjnego, które zapewniają dzieciom całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokajają ich niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewniają korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia. W placówkach tych łącznie przebywać może 84 dzieci.

Funkcjonujące na terenie powiatu placówki prowadzone są przez następujące podmioty, którym zlecono realizację tego zadania:

- a) Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi:
  - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „Sychem” w Szamotułach dla 14 dzieci,
  - Placówka Opiekuńczo- Wychowawcza „Negeb” w Szamotułach dla 14 dzieci,
  - Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza „Kanaan” w Szamotułach dla 14 dzieci,
  - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Betania” w Szamotułach dla 14 dzieci
- b) Centrum Poznańskie Zgromadzenie Sióstr Urszulanek SJK:
  - Dom im. Św. U. Ledóchowskiej w Otorowie dla 14 dzieci,
  - Dom Dziecka „ W Słońcu” w Lipnicy dla 14 dzieci.

W instytucjonalnych formach pieczy zastępczej na terenie Powiatu Szamotulskiego są łącznie 84 miejsca.

Tabela nr 6 - Dzieci pochodzące z terenu powiatu szamotulskiego przebywające w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie powiatu wg gmin pochodzenia

Gmina pochodzenia	Liczba dzieci w 2015	Liczba dzieci w 2016	Liczba dzieci w 2017	Liczba dzieci w 2018	Liczba dzieci w 2019	Liczba dzieci w 2020
Duszniki	0	0	0	4	5	5
Kaźmierz	8	8	1	1	1	3
Obrzycko (gm. miejska)	2	1	3	3	3	3
Obrzycko (gm. wiejska)	7	4	5	5	5	5
Ostroróg	3	2	2	3	3	3
Pniewy	8	4	4	6	6	7
Szamotuły	19	19	23	27	35	41
Wronki	5	7	8	8	16	16
Razem	52	45	46	57	74	83

W tabeli nr 7 przedstawiono przyczyny umieszczeń dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Z danych tych wynika, że najczęstszymi powodami umieszczeń dzieci z terenu naszego powiatu w instytucjonalnej pieczy zastępczej są: uzależnienia rodziców, w tym przede wszystkim od alkoholu, przemoc w rodzinie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych.

Tabela nr 7: Przyczyny umieszczeń dzieci pochodzących z powiatu szamotulskiego w placówkach opiekuńczo wychowawczych (wg stanu na 31 grudnia każdego roku)

Przyczyna umieszczenia	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Sieroctwo	0	1	0	0	0	0
Półsieroctwo	0	0	0	0	0	0
Uzależnienie rodziców (od alkoholu lub narkotyków)	51	49	44	49	51	51
Przemoc w rodzinie	47	18	21	19	25	23
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	16	35	40	42	46	44
Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	0	2	1	1	1	1
Długotrwała lub ciężka choroby co najmniej jednego z rodziców	0	1	2	2	2	2
Inne	0	0	0	0	0	1

Dla przykładu jak zmieniała się liczba dzieci w rodzinnej i instytucjonalnie pieczy zastępczej dokonamy porównania w latach 2017-2020.

Tabela nr 8: Dzieci pochodzące z terenu powiatu szamotulskiego przebywające w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Lata	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza
2017	121	59
2018	128	71
2019	135	92
2020	137	95

Tabela nr 9: Dzieci pochodzące z terenu powiatu szamotulskiego przebywające w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lata	Rodzinna piecza zastępcza		Instytucjonalna piecza zastępcza	
	dzieci w powiecie	dzieci poza powiatem	dzieci w powiecie	dzieci poza powiatem
2017	94	27	46	13
2018	99	29	57	14
2019	106	29	74	18
2020	108	29	83	12

2.4. Usamodzielnianie osób opuszczających pieczę zastępczą

Osoba, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, jest objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, jak również przez pomoc:

- a) pieniężną na kontynuowanie nauki,
- b) pieniężną na usamodzielnienie,
- c) pieniężną na zagospodarowanie,
- d) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- e) w uzyskaniu zatrudnienia.

Wg stanu na 31 grudnia 2020 roku pomocą pieniężną na kontynuowanie nauki objętych jest 8 wychowanków usamodzielnionych z rodzin zastępczych oraz 17 wychowanków usamodzielnionych z placówek opiekuńczo – wychowawczych. Rodzaj i ilość osób korzystających z powyższej pomocy obrazuje poniższa tabela.

**Tabela nr 10: Wsparcie udzielone osobom usamodzielnianym w latach 2015-2020
(w okresie od 01.02 do 31.12. każdego roku)**

Rodzaj pomocy	Lata					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pomoc na kontynuowanie nauki	43	42	40	16	17	8
Pomoc na usamodzielnienie	4	4	6	7	6	6
Pomoc na zagospodarowanie	7	4	2	7	5	7
Zapewnienie miejsca w mieszkaniach chronionych	2	5	3	4	7	11

3. Cele i zadania programu

Celem głównym powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023 jest wspieranie i rozbudowywanie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającymi pieczę zastępczą.

3.1. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	
Sposób realizacji:	Oczekiwane rezultaty:
<ol style="list-style-type: none"> 1) organizowanie lokalnych akcji promujących ideę rodzicielstwa zastępczego, 2) przygotowanie i udostępnianie materiałów prasowych przybliżających problematykę rodzicielstwa zastępczego, 3) dystrybucja materiałów informacyjnych (ulotki), prowadzenie portalu PCPR Szamotuły na Facebooku	<ol style="list-style-type: none"> 1) zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat wartości i znaczenia rodzicielstwa zastępczego, 2) zbudowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego, 3) wzrost liczby chętnych do podjęcia roli rodziny zastępczej,
3.2. Tworzenie nowych rodzinnych form pieczy zastępczej	
Sposób realizacji:	Oczekiwane rezultaty:
<ol style="list-style-type: none"> 1) dobór kandydatów do pełnienia roli rodziny zastępczej, 2) organizowanie szkoleń dla kandydatów i tworzenie nowych rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych,	<ol style="list-style-type: none"> 1) zwiększenie liczby odpowiednio przygotowanych do pełnienia swojej roli rodzin zastępczych, 2) zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej,
3.3. Rozwój i doskonalenie funkcjonowania rodzinnych form pieczy zastępczej i profilaktyka występowania w nich sytuacji trudnych	
Sposób realizacji:	Oczekiwane rezultaty:
<ol style="list-style-type: none"> 1) tworzenie warunków do działań samopomocowych dla rodzin zastępczych, 2) zapewnienie rodzinom zastępczym pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej, 3) udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym przez rodziny pomocowe, 4) objęcie rodzin zastępczych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 5) organizowanie dla dzieci i młodzieży z rodzin zastępczych zajęć o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym i terapeutycznym, 6) organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych, 7) utworzenie systemowego programu wsparcia rodzin zastępczych przez wolontariat,	<ol style="list-style-type: none"> 1) wzmocnienie i polepszenie działania grupy wsparcia dla rodzin zastępczych, 2) objęcie wsparciem specjalistycznym wszystkich wymagających tego rodzin zastępczych, 3) zapewnienie rodzin pomocowych dla wymagających takiego wsparcia rodzin zastępczych, 4) zapewnienie wszystkim rodzinom zastępczym wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, 5) udzielenie adekwatnego wsparcia w przypadku wystąpienia w rodzinach zastępczych sytuacji trudnych,

	6) zmniejszenie liczby rodzin zastępczych zagrożonych wypaleniem zawodowym oraz rezygnujących z pełnienia swojej funkcji, 7) objęcie wsparciem wolontariuszy wszystkich deklarujących taką potrzebę rodzin zastępczych,
3.4. Integracja środowisk rodzinnych form pieczy zastępczej	
Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
1) organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych dla rodzin zastępczych, 2) organizowanie corocznych obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego,	1) nawiązanie pozytywnych kontaktów między rodzinami zastępczymi, 2) umożliwienie dostępu do kultury, sportu i rekreacji dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej,
3.5. Dążenie do możliwie najkrótszego okresu pobytu dziecka w pieczy zastępczej	
Sposób realizacji:	Oczekiwane rezultaty:
1) praca z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w placówce lub rodzinie zastępczej na rzecz jego powrotu do rodziny we współpracy z kuratorami, pracownikami socjalnymi OPS, asystentami rodziny, 2) pomoc w uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka. 3) wspieranie dziecka i rodziny zastępczej podczas procesu adopcji,	1) zwiększenie się oferty wsparcia dla rodzin biologicznych chcących podjąć działania na rzecz powrotu dzieci do rodziny, 2) wzrost liczby dzieci powracających do rodzin naturalnych lub kierowanych do adopcji, 3) skrócenie czasu pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
3.6. Wspieranie działań na rzecz skutecznego systemu pomocy dla osób usamodzielnianych	
Sposób realizacji:	Oczekiwane rezultaty:
1) tworzenie programów usamodzielnień wychowanków rodzin zastępczych i placówek, czuwanie nad ich realizacją, korekta i dostosowanie do aktualnych potrzeb, 2) praca z rodzina biologiczną pełnoletniego wychowanka rodzin zastępczych i placówek na rzecz jego powrotu do środowiska rodzinnego, 3) utrzymywanie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków, 4) utworzenie grupy wsparcia usamodzielnianych wychowanków, 5) pomoc w uzyskaniu zatrudnienia i mieszkania z zasobów gminnych dla wychowanków pieczy zastępczej,	1) zwiększenie liczby usamodzielnianych wychowanków kontynuujących naukę, 2) zwiększenie atrakcyjności oferty wsparcia dla wychowanków dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb, 3) podniesienie aspiracji młodzieży opuszczających pieczę zastępczą 4) nabycie umiejętności samodzielnego i odpowiedzialnego życia,

3.7. Wspieranie działalności podmiotów realizujących zadania w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej

Sposób realizacji	Oczekiwane rezultaty
<ol style="list-style-type: none"> 1) powierzenie realizacji zadań w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej podmiotom wyłonionym w ramach konkursu ofert, 2) wspieranie działań podmiotów prowadzących placówki opiekuńczo-wychowawcze w osiąganiu standardów określonych w obowiązujących przepisach, 3) partnerstwo z podmiotami pozarządowymi w realizacji wspólnych projektów na rzecz podnoszenia standardów pieczy zastępczej,	<ol style="list-style-type: none"> 1) dalsze włączanie sektora pozarządowego w realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej, 2) przygotowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do osiągnięcia standardów określonych w obowiązujących przepisach, 3) zwiększanie jakości usług świadczonych przez partnerów pozarządowych,

3.8. Podnoszenie wiedzy i doskonalenie umiejętności osób pracujących z rodziną zastępczą, naturalną, adopcyjną, młodzieżą i dziećmi

Sposób realizacji:	Oczekiwane rezultaty:
<ol style="list-style-type: none"> 1) stałe wspieranie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w realizacji ich zadań, 2) organizowanie wspólnych szkoleń pracowników OPS, PCPR, PPP, kuratorów, pedagogów szkolnych, policji w zakresie problematyki rodzinnej, 3) udział w projektach dofinansowywanych z UE podnoszących wiedzę i kwalifikacje w zakresie wszechstronnej pomocy środowiskowej.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Kontynuowanie przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej systematycznej superwizji, 2) podniesienie wiedzy i umiejętności wśród kadry współpracującej w obszarze pomocy rodzinie i dziecku. 3) wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku w powiecie, 4) wypracowanie wspólnych systemów i procedur współpracy i działania.

4. Realizatorzy programu

Realizatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach. Program będzie wdrażany we współpracy z następującymi podmiotami:

- 1) ośrodkami pomocy społecznej,
- 2) placówkami opiekuńczo-wychowawczymi,
- 3) organizacjami pozarządowymi,
- 4) kościołami i związkami wyznaniowymi,
- 5) placówkami oświatowymi,
- 6) sądem rodzinnym i kuratorską służbą sądową,
- 7) Zespołem Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Szamotułach,
- 8) Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu,
- 9) Wielkopolskim Ośrodkiem Adopcyjnym.

5. Promocja i ewaluacja programu

Promocja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023 odbywać się będzie na stronie internetowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach, bezpośrednio w trakcie różnego rodzaju wydarzeń lokalnych na terenie powiatu a także poprzez przekazywanie informacji za pośrednictwem mediów.

W celu oceny osiągnięcia założonych w programie celów prowadzona będzie ewaluacja oparta o analizę i interpretację zebranych danych własnych oraz danych pozyskanych od współpracujących instytucji.

Realizator programu będzie przedkładał Radzie Powiatu Szamotulskiego sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część rocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach.

6. Limit rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustala się na lata 2021-2023 następujący limit rodzin zastępczych zawodowych na terenie Powiatu Szamotulskiego:

Rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych
2021	10
2022	10
2023	12

Przewodniczący Rady

Radosław Łanoszka

Uzasadnienie

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje sposób zapewnienia opieki dzieciom, które nie mogą wychowywać się w rodzinie naturalnej. Wyznacza w tym zakresie zadania, zarówno na poziomie samorządu gminnego, do którego należy udzielanie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności, jak i powiatu, który realizuje zadania z zakresu pieczy zastępczej. Zadania powiatu określone zostały w art. 180 ustawy. Jednym z nich jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Przyjęcie Programu pozwoli na sprawniejsze osiągnięcie celu, jakim jest rozwój pieczy zastępczej w Powiecie Szamotulskim. Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, podjęcie uchwały uważa się za celowe i zasadne.

Przewodniczący Rady

Radosław Łanoszka